

244 PEER GYNT

Bemutató a Madách Színházban

Ki ez a Peer Gynt? Ha a mai néző végiggondolja irodalmi emlékeit, se szeri, se száma a közvetlen rokonságnak. Az ősök között minden bizonytalansággal ott találja Vejnemöjnt a Kalevalából, Goethe Faustját, Madách Adámját, Krüdy Szindbádját. a kései leszármazottak között Peter Weiss De Sade márkiját.

Ez a futtában felismert rokonság is bizonyíthatja, mi mindent lehet csinálni ezzel a norvég szerencselovaggal, aki világgá ment, hogy önmaga lehessen. Ez az önmaga köré — és önmagába — mesevilágot képzelő, teremtő tehetség nem kisebb konfliktussal vívódik, mint azzal: mi végre vagyunk a világon, hogyan maradhatunk — évek, korok, generációk váltásain át is — önmagunk. Minden korok egyik legnagyobb drámai konfliktusa ez, s ez biztosítja, hogy Peer születése óta immár majdnem száz esztendeje újra meg újra újjászületik a világ színpadain.

A Madách Színházban most Lengyel György rendező vállalkozott arra, hogy újraértelmezze Peert. Ez az újraértelmezés nem jelent mást, mint azt, hogy a lehetőségekhez képest stilizált világban, jelképszerűen mutatja fel Peer konfliktusát. Mellőzi az északi misztikát, s az érzelmes felhangot. E stilizálás jegyében készült Fehér Miklós kitűnő színpadterve, amelyben a félkör és a felfelé futó vonal dominál. Ez a hegyes vidék szimbóluma is, ahol furcsa formájú fadzsza jelzések teszik jellegzetessé a világot. Az előadás legfőbb érdeme talán éppen az intellektuális megközelítés, amely lehetőséget ad Peer sokrétű felfedezésére. Ez a megközelítés, persze, nehezen realizálódik, ha nem olyan típusú színész játssza Peert, mint Huszti Péter. Az elmúlt évek egyre komplikáltabb színpadi feladatai után, minden bizonytalansággal, pályája eddigi legfontosabb állomása ez az alakítás. Verses dikciónak játékos természetessége, a páros jelenetekben az iróniához közelítő, nagyon halvány komikum, Peer mesélő kedvének láttató ereje együtt teszik, hogy megformálásában minden rájátszás vagy belemagyarázás nélkül látni engedi a hős kiterjedt irodalmi rokonságát.

Természetesen sem Huszti alakítása, sem az előadás nem egyenletes, mint ahogyan Ibsen drámáját sem érezhetjük ma annak. Legjobb, legsokoldalúbb, leg-

Psota Irén és Huszti Péter.

gazdagabb az első felvonás. Peer itt egy nagyon pontosan meghatározott társadalmi közegben mozog, eredeti tehetségével, és anyjához fűződő — máig szokatlan — emberi kapcsolatával. A manók és a „manóság” víziója nemcsak pszichikailag motivált, de filozófiai koncepciója, mint Peer egyik lehetséges útja is logikus; Ibsennek itt sikerült mindezt leginkább a költészet síkján megeleveníteni. Mindennek ilyen tiszta kibontása, világos értelmezése Lengyel György és Huszti Péter érdeme, s Psota Iréné is, aki néhány szokványosabb felhangja után rendkívül eredeti Aase anyót állít elénk. A nevezetes haláljelenetben alighanem az előadás csúcspontját produkálják.

A második felvonás Ibsen társadalmi, politikai naivitása miatt már-már visszazökken egy vadromantikus színmű illusztrációjává, de a bolondok háza jelenetében — Peter Weiss Marat-drámájának nyilvánvaló és jogos megidézésével — Lengyel György ismét visszahozza az előadást az első felvonás szintjére. A harmadik felvonás érzelmesbe hajló, kissé kusza filozófiai konzekvenciáit a rendező ismét kitűnően tette egy tárgyilagosabb, vizsgálódásra és nem meghatódásra való emberi út summájává. Különösen az idegen utast és a Gomböntőt játszó Némethy Ferenc és Koltai János játékában került itt helyére a befejezés, meg a főiskolás Bence Ilona megformálta, cseppet sem érzelmes Solvejggel. Talán csak a harmadik rész tempóját gyorsíthatta volna a rendezés, hiszen Peer nem az a típus, aki sokat melázi, inkább öregem és lihegve életmentő bizonyítékok után rohan. Ezt a kétségbeesett kapkodást túlságosan lelassítva láthattuk, ami, tekintettel az előadás

negyedik órájára, különösen feltűnő.

Végül is egy okkal újjászületett, érdekes Peer Gynt-előadást láthattunk, egy fiatal színész, a legjobbak nyomába lépő izgalmas alakításával.

Bernáth László